СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 206. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 6-го вересня 1939. No. 206. Jersey City, N. J., Wednesday, September 6, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОНВЕНЦІЯ ЛІГИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

НЮАРК. — В днях 2. 3. і 4. вересня відбулась у готелі Доглас в Нюарку сема річна конвенція Ліґи Української Молоді Північної Америки. Під оглядом піднесенних там проблем і під оглядом рівня дискусії ця конвенція була дуже оживлена і конструктивна. Поверх 150 делеґатів і 200 гостей з ріжних місць Америки і Канади були присутні. Коло 500 осіб узяли участь в музичнім фестивалі, що був під проводом п. С. Марусевича, в неділю попол. в Есекс Гавзі, влаштований у честь композитора Михайла Ґайворонського. Те саме число було також і на бенкеті; а в суботу вечором, в Українськім Центрі було коло 700 осіб на вступних вечерницях.

Головою конвенції вибрано п. Михайла Пізнака, а секретарями — панну Евгенію Калакуру і панню Марію Марко. Минулорічні урядники, предсідник Іван Романишин, заст. предсідника Іван Білий, касієр Петро Захарчук, секретарки — панни Перла Зорина і Доля Малевич і редакторка „Тренду" панна Задорожна здавали звіти і над ними вивязалась широка дискусія.

На бенкеті виголосили привіти представники: від У.Н.С. п. Д. Галичин, від ОДВУ проф. А. Ґрановський, від У.Р.С. п. М. Січинський, і від міста Нюарку. Товстмайстром був п. І. Романишин.

На пропозицію п. С. Шумейка ухвалено резолюцію, що конвенція, не зменшуючи помочі орґанічній роботі українців на рідних землях, головну вагу прикладає бойовим націоналістичним відрухам українського народу, що прямують до визволення соборної української держави, опертої на демократичних основах. Ухвалено теж інці резолюції, що відносяться до всіх важних біжучих справ.

В новий уряд увійшли: п. М. Пізнак, предсідник; п. В. Буката і панна Ольга Шабатура, заст. предсідника; п. Петро Захарчук, касієр; п. І. Кобзин, фін. серк.; панна Гелена Слободян, кореcп. секретарка; панна Евгенія Калакура рекордова секретарка.

Наступна конвенція відбудеться в Торонті, Канада, хіба перешкодилиб цьому якісь надзвичайні події.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДКРЕСЛЯЄ НЕВТРАЛЬНІСТЬ АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт виголосив до цілого американського народу через радіо промову, в якій закликав нарід в ту напружену хвилину стояти разом і уникати таких учинків, які моглиб втягнути Америку в конфлікт. Президент підкреслив, що головною ціллю цеї адміністрації є за всяку ціну не допустити втягнення Америки до війни і висказував надію, що повну невтральність Америці вдасться задержати.

ОБМЕЖЕННЯ ВИЇЗДІВ АМЕРИКАНЦІВ ДО ЕВРОПИ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту подав до відома, що відтепер тільки ті особи будуть могти виїздити до Европи, і то до невтральних країв, які предложать на письмі наявні докази, що їх поїздка є конечна. Лиш у надзвичайних випадках, получених із пекучими бизнесовими потребами, видаватимуть пашпорти. Ті пашпорти не будуть довше важні, як на пів року. Також їх відразу відберуть, коли дана особа вернеться до Америки. До воюючих сторін не будуть авторизувати пашпортів. Завданням цих обмежень є це, щоб американці, які шляються по европейських краях не заплутували ситуації та не давали причини до воєнних виступів.

ПРОГОЛОШЕННЯ НЕВТРАЛЬНОСТИ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту виробляє формальну заяву невтральности Злучених Держав Америки. В тій заяві буде сказано, що Америка є невтральна і що забороняє вивіз воєнних продуктів до котроїнебудь воюючої сторони. Всі кораблі, і то навіть воюючих сторін, матимуть право приїздити до американських портів і купувати продукти. Але не воєнні продукти, а лише ті, що будуть дозволені в невтральностевім акті.

АНҐЛІЙЦІ ЗАТОПИЛИ НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

МОНТЕВІДЕО (Уругвай). — Анґлійський воєнний корабель „Аджекс" стрінув на морі німецький торговельний корабель, 4,500 тон містоти, „Оліна", і, звелівши залозі висісти в рятункові лодки, відкрив вогонь та затопив його. Корабель віз харчі до Німеччини.

КАНАДА ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ НА ВОЄННІ НАЇЗДИ.

ОТАВА. — Канадійські власті, які недавно заявили, що разом із матернім краєм виповідять Німеччині війну, тепер приготовляються до можливости, що німецькі бомбовики, чи підводні лодки, а навіть воєнні кораблі, можуть врядигоди підїжджати до берегів Канади і їх бомбардувати. Канада поуставляла по всіх стратеґічних місцях протилетунські батерії.

500-ЛІТТЯ ШТРАСБУРСЬКОЇ КАТЕДРИ.

В суботу, 24. VI., минуло 500 літ від скінчення славної вежі штрасбурської катедри і віддання самої катедри в нинішнім вигляді до публичного вжитку. Будову штрасбурської катедри почав у 1015 році єпископ Вернер. Старинна катедра була збудована в романськім стилі, але вона згоріла вже в 1176 р. Чотири роки пізніше почали будувати нову катедру. Її будова тягнулась майже 260 років. Фасаду цієї катедри проєктував коло 1275 р. архитект Ервін. Стиль цієї фасади мав бути ґотицький з великою розетою над головним порталем і двома гарними вежами. Одначе внаслідок пожеж первісний плян змінили. Лиш одну вежу викінчили згідно з первісним пляном, другу підтягнули до половини задуманої висоти і закінчили негармонійною прибудівлею. Катедра у Штрасбурґу належить до найгарніших памяток архитектури середньовіччя. Вистане згадати що вітражі великих вікон мають поверхню 15,000 м. кв., з чого сама розета займає 200 м. кв.

ШЛЯХОТНИЙ МЕТАЛЬ НА ПОКУТТІ?

Одна селянка в с. Рогині, коломийського пов., в часі копання студні натрапила на поклад шляхотного металю. Прібку металю переслали до староства.

ВЛАДА РОЗВЯЗАЛА НАРОДНЮ ШКОЛУ „Р. Ш." В БЕРЕЖАНАХ.

Влада розвязала народню школу „Р. Ш." ім. митрополита. Не зважаючи на всі заходи в цій справі, влада досі не відкликала свого розпорядку.

„ПЕРЕМОГТИ, АБО ВМЕРТИ".
Одітий у жовнірський уніформ, Адольф Гітлер (котрого на світлині показує біла стрілка) виголошує памятну промову Райхстаґу в Берліні, в котрій він взивав німців виграти війну або вмерти. (Радіова світлина).

ЗГОРІЛО 41 ДОМІВ.

В селі Церисі коло Новгородка пожежа знищила 41 мешкальних домів і стількиж господарських забудовань і 25 стоділ. У вогні згинуло 19 штук домашніх тварин. Крім цього одному господареві згоріло 7,000 зл. у готівці. В часі пожежі попеклося біля 50 осіб. Шкоди дуже великі.

КРІВАВА СТРІЛЯНИНА НА ВУЛИЦЯХ ЦІРІХУ.

На одній з вулиць Ціріху невідомий напасник убив поштового службовика. Вбивникові вдалося втекти, одначе поліція устійнила назвище вбивника й арештувала його у хвилині, коли вбивник, шукаючи праці, леґітимувався документами шофера, якому вкрав самохід. Слідство виявило, що арештований за вбивство поштового службовика, Фоленвайдер, убив теж шофера. Підчас арештування Фоленвайдер важко зранив одного з поліцаїв.

КАРА СМЕРТИ ЗА ХАБАРНИЦТВО В КИТАЮ.

Воєнний суд засудив бувшого комісаря освіти провінції Сечуан - Янлієна на кару смерти за хабарництво. Суд вимірив кару сметри за цю провину на виразний приказ Чанкайшека, який домагається безпощадного винищування хабарництва між державними урядовцями та службовиками.

ДОБРЕ ОБЛОВИЛИСЯ.

Вночі з 19 на 20 червня невідомі вломники вломилися до бюра заряду дібр д-ра Лінденбавма в Бориславі, розбили вогнетревалу касу та забрали 4,070 зл. готівкою і 2,050 зл. у вартісних паперах. Поліція веде слідство.

ХОТІВ ЗАСТУПИТИ ТОВАРИША В ТЮРМІ.

У місті Квебеку покарано 8 липня Деларета Морена, що зголосився до тюрми, заявляючи, що він нібито Жорж Френет, якого засуджено на 3 місяці тюрми. За те, що представився ким іншим, засуджено його на 5 місяців тюрми. І так Морен і не виручив товариша і сам попав до тюрми.

НІМЕЦЬКІ КОРАБЛІ ВТІКАЮТЬ ДО МЕКСИКАНСЬКИХ ПОРТІВ.

МЕКСИКО СИТІ. — Німецький пасажирський корабель „Колюмбус", який кілька днів тому силою висадив своїх кількасот пасажирів в Гавані, Куба, сховався до мексиканського порту Вера Кру. Тепер до того порту прямує також великий німецький корабель, „Бремен", що був задержаний кілька днів у Ню Йорку й опісля пустився на отверте море. Ніхто не знав, де той корабель знаходився. Були чутки, що його захопили британські кораблі. Тепер кажуть, що він поспішає до мексиканського порту.

СПЕЦІЯЛЬНИЙ ПОЛІЦІЙНИЙ НАГЛЯД У НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок війни в Европі нюйорська поліція поорґанізувала спеціяльні „саботажеві" відділи, серед яких є особи, що розуміють бодай одну, або більше чужих мов. Члени цих відділів будуть потайки прибувати на ріжні чужоземні засідання і віча та будуть пильно слідкувати за спокоєм і за змістом промов бесідників.

НЕВТРАЛЬНІСТЬ УСІХ АМЕРИКАНСЬКИХ КРАЇВ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Краї Північної і Полудневої Америки шляхом дипльоматичних повідомлень рішили впровадити в життя ухвалу, приняту на всеамериканській конференції в Лімі, що вони остаються невтральними і що всяку спробу втягнути котрийнебудь американський край до війни будуть відбивати спільно.

„ПАКС РОМАНА" ПЕРЕНОСИТЬСЯ ДО ВАШИНҐТОНУ.

ВАШИНҐТОН. — Внаслідок війни католицька акція „Пакс Романа" переносить свій головний осідок зо Швайцарії до Вашинґтону, до місцевого католицького університету.

РОЗКОЛ У РОБІТНИЧИХ ОРҐАНІЗАЦІЯХ.

ВАШИНҐТОН. — Секретарка праці, пані Перкінс, заявила, що розкол, який існує в робітничих орґанізаціях, принесе шкоду робітникам і цілій суспільності. З нагоди „Дня Праці" виголосили провідники А.Ф.П. і К.П.О. промови, в яких взаємно себе обвинувачували і загострювали тим конфлікт.

БРИТІЙСЬКІ Й ФРАНЗУЗЬКІ АРМІЇ ЗАЧАЛИ АТАКУВАТИ НІМЕЧЧИНУ

ПАРИЖ. — Усі ждали на вияснення цеї загадки, куди піде наступ Франції й Анґлії. Як відомо, Франція відгороджена від Німеччини Лінією Мажінота, про яку кажуть, що її не можна здобути. Але й Німеччина має на противному боці Рену свою оборонну лінію, Зіґфріда, яку важкає також нездобутою. А знавці твердять, що треба буде ждати який рік і згромадити кілька міліонів війська по обидвох сторонах, заки буде можна приступити одній чи другій стороні до справжньої спроби дістатись на бік противника. Та виявилося, що французи знайшли спосіб. Зачали наступ на полудні, там, де кінчиться німецька оборонна лінія й звідтам пробують дістатись на німецьку територію. Є це біля маленького князівства Люксембурґ. Ось там уже гудять як день та ніч тяжкі гармати. Як є з наступом, покищо не знати.

ЛОНДОН. — Анґлія замкнула своїми кораблями доїзд морем до Німеччини з Атлянтику і Північного моря. А крім того вислала летунські ескадри до німецької пристані в Вільгельмсгафені та наробила значної шкоди німецьким коряблям бомбардуванням. Так каже британський воєнний комунікат. А німці твердять, що при цім налеті зістрілили 5 анґлійських літаків.

ЛОНДОН. — Британський уряд розкинув на німецькій території літаками 6 міліонів летючок, в. яких німецькою мовою вияснюється людності, що Анґлія не воює з німецьким народом, а тільки з нацистичним урядом, та звертається увагу німцям на те, що націсти говорять неправду. Подібне говорив німецькою мовою британський премієр Чеймберлин через радіо. Підкреслюють, що Гітлер не має слова, бо досі зломив кожну зложену ним деклярацію чи дану приобіцянку.

ЗАТОПЛЕНО „АТЕНІЮ".

ЛОНДОН. — Недалеко Шотляндії затонув анґлійський корабель „Атенія", на якому було приблизно 1,700 пасажирів. Анґлія каже, що корабель затопила німецька субмарина, а Німеччина заперечує це й каже, що корабель певно натрапив на міну. Скільки людей втопилося, досі не знати. Певне, що подавляюча більшість подорожніх вирятувалась. Подають, що бракує коло 300 осіб, себто стільки, скільки було корабельної служби.

НАСТУП НА ПОЛЬЩУ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

ВАРШАВА. — Столицю Польщі бомбардують німецькі літаки кожного дня до кілька разів. Головно атакують залізничий двірець, летунський майдан і залізничі шляхи. Польські комунікати подають, що бомби падають також і в місті. Виходить, що є понад 1,000 осіб убитих наслідком тим бомбардовань. Польські й анґлійські джерела подають, що поляки зістрілили понад 60 німецьких літаків, а німецькі комунікати стверджують, що поляки зістрілили понад 20 німецьких літаків, а німці коло 125 польських літаків та забрали 15,000 польських жовнірів у полон. Були завзяті бої біля Ченстохови, яку раз заняли німці, а потім відбили поляки. Німці признають, що поляки ставлять подекуди завзятий опір. Це відноситься головно до Вестерпляте, твердині, тісно звязаної з Данціґом, якої німці не змогли досі здобути. Вона є дуже сильно укріплена й держиться невеликою ґорсткою польських жовнірів, які належать до „куріня смерти". Але назагал німці поступають вперед на цілім німецько-польськім фронті. Поморя є вже цілком відтяте від Польщі (між іншим є відтята і Тухоля, в якій знаходяться тюрми, що в них поляки держать сотні українців, засуджених за приналежність до О.У.Н.— Ред.). Кажуть, що в скорому часі прийде до якоїсь більшої й рішальної битви, бо польська армія покищо ще не зачала такої битви.

ОЧІ ЗВЕРНЕНІ НА ІТАЛІЮ.

РИМ. — Італія подала до відома, що вдержуватиме далі корабельний комунікаційний звязок з Америкою. З того заключають, що вона буде держати себе покищо невтральною. Урядова ґазета тільки заповіла, що так завжди не буде. А не буде тоді, коли буде виявлятися, що нове замирення Европи і новий порядок в Европі не будуть оперті на справедливості.

ЗМУСЯТЬ ІІ РІШИТИСЬ.

ПАРИЖ. — Є таке переконання, що Італія не зможе вдержатись довго невтральною. А думають так тому, що Франція й Анґлія будуть змушені наступати на Німеччину через північну Італію. Значить, або будуть з Італією воювати, або приєднають її на свою сторону.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІЙНА ПРОПАҐАНД

Заки прийшло до справжнього вибуху війни, минав день за днем на політичному обрію і здавалося, нічого на ньому не діялося. Питання війни все ще було завішене: ніхто ще не воював, ніхто не мирився. Здавалося, дурно час тратили.

Та коли приглянутися ближче, побачимо, що не то день, але й ніяка хвилина не минала безслідно, себто без якоїсь вістки, без якоїсь важної події. Знаходили ці вістки своє місце в ґазетах, котрі тепер часто видають більше видань, ніж звичайно, та в радіових новинкарських донесеннях. Ці донесення мали велике значення на вироблення публичної опінії, а посередньо і на дальший перебіг подій. Знають це добре всі держави в світі й тому кожна держава старається вживати всіх засобів, щоб настроїти публичну опінію в корисну для себе сторону. Внаслідок цього становище преси тепер радикально змінилося. Колись вона старалася подавати новинки. Нині вона не може сама добитися до новинок, бо новинки подає їй уряд, а кожна така новинка це пропаґанда. Радіо собі мусіло піти слідами преси.

Через те при читанні кожної новинки треба старатися вгадати ту пропаґанду, що дала їй почин. У кожний час кожна держава робить іншу пропаґанду. Англія старалася представити, що вона вже втратила терпець з Гітлерівськими „провокаціями" та що вона є рішена покласти їм кінець, одначе вона все ще готова йти на далекі уступки, щоб рятувати мир. Франція представляла себе за державу, що до війни не хотіла йти, але тепер переконалася, що без війни не обійдеться, якщо французам хочеться врятувати свою волю. Німеччина представляла себе за сильну державу, рішену на війну для здобуття своїх домагань, одначе за війну вона не відповідає, бо до війни вона думає йти лише тоді, як противники не сповнять мирно її домагань; вона видно хоче уникнути перед світом відповідальности за кровопролиття, що так шкодила цісарській Німеччині. Польща, звісно, представляла себе рішеною скорше воювати, ніж уступити хочби пядь території, а при тому змальовати себе досить сильною битися з Німеччиною. Росія представляє себе непереможною потугою, за якої ласку повинні побиватися всі держави, але потугою, що хоче миру й для себе й для цілого світу. Італія представляє себе миротворцем, яка розуміє, що війна може бути така страшна, що всім державам варт погодитися, а державі маючі повинні вступити немаючим. Інші держави, стоячі до конфлікту подальше, кожна собі має свої інтереси й цілі, які теж видно з державної пропаґанди.

Людина, що хоче розглядатися серед помотаних подій теперішньої хвилі, потрапить зрозуміти багато вісток і подій, коли при кожній новинці буде дивитися за те, звідки, хто її пускає та в якій цілі. Відноситься це до передвоєнного періоду, відноситься з подвійною це силою до часу після розпочаття справжніх воєнних кроків.

ТРИ МОРЯ, А НЕ ОДНО...

Польський часопис про поширення впливів Польщі на три моря: Балтійське, Чорне й Адрійське.

Для кращого розуміння того, що діється тепер в Европі, а зокрема воєнного конфлікту між Польщею і Німеччиною, треба тепер пригадати те, що недавно писав польський часопис „Просто з мосту" (ч. 27) в статті „Три моря, а не одно". Стаття походить зпід пера польського публіциста Станислава Пясецького. Вказує вона на неабиякі польські апетити, що є доказом, що Польща не позбулась імперіялістичного дурмана й думає про нові загарбання. У цій статті знаходимо дословно ось таке:

„Не дамо відштовхнутися від Балтику" — клич, устійнений на цьогорічним „Дні Моря", є одним з тих типових неґативних, дефензивних, мінімалістичних кличів, вповні чужих почуванням повоєнного польського покоління. „Не дамо", „Не кинемо землі", „Не хочемо вже від вас признання", а навіть „Ще не згинула" — все це залишки з часу змагань до незалежности, коли то, чого хочеться, очеркувано тим, чого не хочеться"...

„В часі цьогорічних днів моря думатимемо не про дефензиву, не про консервування того окрайця морського побережжя, що нам його признали у Версаї, але про конечність, про невблаганну історичну конечність поширення нашого стану посідання над Балтиком, про польський Балтик майбутнього, котрий повинен колись статися внутрішнім польським морем".

„Наші морські думки в днях, що надходять, не задержаться на півночі. Рівно сильно памятатимемо про південь, Балтик на півночі, а Чорне море й Адріятик на півдні, мусять статися, вчасніше, чи пізніше, кордонами середньо-европейського бльоку з Польщею на чолі".

З черги автор твердить, що Польща проґавила реалізацію імперіялістичних задумів після світової війни через ворожу полякам політику чехів та литовців. — Це використала Німеччина.

„Є так, як є. Нічого звернути, ані відробити не дасться, але також нічого нема причини жалувати.

Зудар з Німеччиною буде, бо для Польщі мусить бути завжди тим зударом за концепцію трьох мор.

Не про „провінціяльне місто Ґданськ", як вмовляють німці, не про повалення ґітлеризму в Німеччині, як підшіптують жидиська, не про дилему: тоталізм, чи демократія, як говорять масони, ані навіть про оборону границь Польщі, як кричать польські мінімалісти передвоєнного хову, — йде про імперію польської ідеї".

АПЕЛЬ ПАДЕРЕВСЬКОГО ДО АМЕРИКИ

Польський політик і музика Ґнат Падеревський, що живе в Швайцарії, хотів через швайцарське радіо в Люцерні заговорити до американського народу в справі Польщі. Та швайцарський федеральний уряд не дозволив на виголошення цієї промови через радіо. Цей поклик Падеревського передано до Америки з Лондону. Падеревський апелює до американських сердець і взиває американців стати по стороні Польщі в її боротьбі „на життя і смерть". Каже, що американський нарід повинен вивиити симпатії до Польщі, бо Польща і поляки заслугують на такі симпатії. Він взиває Бога, щоб дав „перемогу тим, що волють згинути як вільні люди, ніж жити в неволі".

Падеревський твердить, що домагання Німеччини це ніщо інше, а тільки насильне змагання до поширення границь Німеччини коштом Польщі. Він каже, що Гітлер збув мовчанкою всі мирові предложення, а зокрема предложення американського президента Рузвелта і тому несе відповідальність за війну.

До цього додамо, що Гітлер дав відповідь на мирове предложення президента Рузвелта, заявляючи, як це було проголошене в американській пресі, що він зробив усе, що було в його силах, щоб не довести до війни між Польщею і Німеччиною.

„СОВЕТИ Є ГОЛОДНІ, ОБДЕРТІ, НЕЩАСЛИВІ"

Волинське „Слово" (ч. 181), застановляючись над тим, по чиїй властиво стороні хочуть стати Совети, написало таке:

„Советські військові можливості рішуче перецінені Заходом Европи.

„Але поза військовими оглядами є ще й інші, які впливають на те, що на союз із Советами числити годі. Це огляди на ідеольоґію в закордонній політиці. Закордонні публіцисти розуміють, що: 1) Совети були постійно атаковані Гітлером, що саме канц. Гітлер виразно взивав Европу організувати хрестоносний похід проти большевизму й большевицької держави. 2) Совети є атаковані також Японією, отже з цього випливає, що Совети повинні вязатися з Англією й Францією проти Німеччини.

„Одначе, як здається, можливе також інше розумування й то лекше для психіки советських політиків. А саме, вони вважають, що Англія й Франція підіймають зброю проти Німеччини зовсім не в обороні Советів, але в обороні власного престижу, кольоній та існування.

„Подруге, вважають, що в боротьбі поміж світом парляментарно - індивідуалістично - демократично - капіталістичним (Англія й Франція) та світом автаркічно-етастично-націоналістичним (Німеччина, Італія й Японія) існує рівновага сил. Це заповідає війну на довгі літа, в якій оба табори готові себе взаємно пожерти як два щурі; що на тому поборює капіталізму й націоналізму найкраще випасе себе большевизм".

Далі автор статті міркує ось як:

„Можна собі те саме питання представити в іншій спосіб. Ось у 1914. р. в останніх днях перед вибухом війни Франція благала Англію, щоб заявилася, що буде битися. Англія мовчала і... війна вибухла.

„Декларація Англії, що приступить до війни булаб здержала Німеччину в липні 1914. р. від провокування збройного конфлікту. Сьогодні ситуація протилежна. Сьогодні Англія монтує бльок держав, готових заявити: будемо битися в переконанні, що тією методою урятуємо мир.

„Отож Советам не залежить на мирі, що є ідеалом держав, народів, суспільностей ситих, вдоволених, щасливих, що користають з комфорту, культури, капіталу.

„Совети є голодні, обдерті, нещасливі. Совети бажають війни европейських держав між собою. Совети хочуть побоєвищ в Европі. Пощож мають гототися на участь в акції, що малаб запевнити мир?

„Хто пактує з гієною, щоби бракло трупів?"

Деж дівся „фашизм"?

Американські кореспонденти доносять з Москви про приготування до 25-літнього Міжнародного Дня Молоді, що його тепер святкують у Советах. І підкреслюють, що в 15 кличах, які звичайно приготовлюються для таких зїздів, а приготоване їх Комсомол, немає нічого про „фашизм". А бувало давніми роками то всі такі зїзди були ведені під кличем боротьби з „фашизмом". Отже, як подають американські кореспонденти, цього року слово „фашизм" зникло, воно цілком еліміноване з советських кличів, призначених для молоді. Минулого року вся увага була звернена на те, щоб молодь загнати до боротьби з фашизмом. Цього року інакше. Тепер молодь визивається до боротьби з тими „провокаторами", що зачали світову пожежу, себто нову війну. Видно, що „фашисти" не є тими „провокаторами". А як так, то вже можна собі уявити, як це треба розуміти.

Тепер Молотов каже молоді боротися „за мир і соціялізм", а минулого року казали їй стояти „проти імперіялістичних війн і фашизму". Нема цього року нічого такого, що нагадувалоб клич з минулого року, що звучав так: „За обєднаний фронт проти фашизму — смертельного ворога нашої молоді". І нема привітів для „товаришів"-комуністів, що є в німецьких тюрмах. Але зате є такий клич: „Хай довго живе мудра заграничнa політика С. С. С. Р., ведена вказівками товариша Сталіна". Отже забули цього року в Москві і за Комінтерн і за „товариша Дімітрова", що то поширював „світову революцію". Не згадали за нього, ні за Комінтерн, ні одним словом.

До цього, кажуть американські кореспонденти, не треба привязувати аж надто великої ваги. Але треба це бачити і пізнати, якими шляхами йде політика червоної Москви. Очевидно, що не улягає ніякому сумнівові, що всі ті зміни є тісно звязані із зближенням Советів до Німеччини. На тому полі можна надіятись можливо в короткому часі нових несподіванок. А заключати можна це вже й по тому, що Совети переводять мобілізацію і скріплюють західній фронт. З того заключають, що Совети готові піти до війни. Є навіть такі, що твердять, що Совети повідомили Францію й Англію, що може зайти таке положення, що вони будуть змушені вирівняти свої західні границі. В такому випадку вони забрали би Польщі ті українські й білоруські землі, які вона забрала від давньої Росії.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Я., Пітсфілд, Масс. — Ваш допис дуже гарно написаний, але в таких випадках, при прощаннях чи тим подібних подіях, поміщуємо дописи тільки тоді, коли з таких нагод зібрано чи зложено щось на якусь народню потребу.

Між малярями.

— Хто є вашим надхненням, коли малюєте картину?
— Моя жінка.
— Прекрасно!
— Так! Скільки разів потребує вона нової суконки, мушу щось намалювати.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

10)

VII.

Пяний іде Гордубал місячної ночі; пяний, бо відвик від горівки, бо відвик від таких думок, бо йде до жінки. Чого мигтиш, місяцю — чиж не йду досить тихо, так легко, так легко, що ані роси на траві не стер би? Ей, псиська по цілім селі, то йде Юрай Гордубал, по восьмох літах вертається хлоп і несе руки облуком, щоб узяти до них жінку; так, тепер маю тебе повні обійми, але ще цього мало, взяв би тебе в уста й стискав би в колінах, між пальцями, хотів би тебе відчувати, Поляно, Поляно! А чого мигтиш, ти один? Правда, я пяний, бо пив для куражу, бо хочу стрімголов ускочити до хати; заплющити очі, замахати руками й скочити стрімголов — тут мене маєш, Поляно, тут і тут, скрізь, де твої руки, твої ноги, твої уста; ах, яка ти велика, скільки того є від голови до пят, де тебе вберу цілу.

Гордубал іде місячної ночі й коливається цілим тілом. Тільки не скрикнути, не заговорити, не наробити коліс на цій слизоті; тихо, тихо, та світла тінь це ти, не називай мене, це я; так тихо тебе тримаю, як коли росте дерево, й не наробля коліс на цій слизоті, не заговорю, не видихну; ах, Поляно, можна булоб почути, як падає зоря.

Але ні, до нас місяць не світить, у нас місяць не мигтить; він світить над чорним лісом, у нас тьма, така тьма, що аж дихає: мусить поночі мацати руками й знайдеш жінку, спить — не спить, не бачиш її, але повно тут її, тихо тобі всміхається й робить тобі місце; яке пак місце для такого хлопа, не змістишся, мусиш втиснутись між її руки; а вона тобі шепче до вуха, не знаєш що — її мова холодна, але теплий і темний її шепіт, зараз тут ще ґустіша тьма, така густа й важка, що її намацати можна, а тут жінка, тут волосся, тут рамена, й дише, сичить між зубами, дише тобі темно до обличчя — ах, Поляно! вирвалось у Гордубала, ах ти!

Тихо відчиняє Юрай фіртку до двора й здріґається. На порозі сидить Поляна в місячнім сяйві й чекає. „Ти, Поляно", бурчить Гордубал і серце йому падає, „чом не спиш?"

Поляна трясеться від холоду. „Чекаю на тебе. Хотіла тебе спитати. — Торік ми дістали за коня сім тисяч; та що ти — що думаєш?"

„Та-ак", ґадає Гордубал остовпіло. „Це добре, щож, завтра про це поговоримо".

„Хочу зараз", каже Поляна твердо. „Тому чекаю. Не хочу вже служити коровам... робити в полі... ну, не хочу!"

„Так не будеш", згоджується Гордубал і дивиться на її руки, білі в місячнім світлі. „Тепер я тут, щоби працювати".

„А що Степан?"

Юрай мовчить, зідхає, для чого саме тепер про це балакати? „Ну", бурчить, „не буде тут досить праці для двох".

„А що коні?" кидає Поляна швидко. „Хтось тут мусить бути при конях, а ти на конях не розумієшся".

„Правда", піддається Гордубал. „Щож, якось то буде".

„Я хочу це знати", наполягає Поляна й затинає кулаки. Ех, ти, яка ти прудка!

„Як хочеш, Поляно, як хочеш", чує Юрай свій власний голос. „Зостанеться Степан, серденько... Абись знала, маю гроші... Все тобі зроблю".

„Степан розуміється на конях", чує Гордубал, „не знайдеш такого. Пять літ тут служить". Поляна встає, дивна й бліда в місячнім сяйві. „Добраніч. Іди тихо. Гафійка спить".

„Що — що ти — куди йдеш? — дивується Гордубал.

„На горище спати. Ти спиш у світлиці, ти — ґазда". Щось тверде, щось лихе є в лиці Поляни. „Степан — спить у конюшні".

Без руху сидить Гордубал на призьбі й дивиться до місячної ночі. Так, так. Голова не хоче думати, одеревеніла: а що мені тут залізло в горло, що не дає дихати? Ти спиш у світлиці, ти ґазда. Ось воно як.

Десь далеко ґавкає пес, у хліві задеренчав ланцюг при корові. Ти спиш у світлиці. Ех, дурна голово! Можеш нею крутити так і так — ні нічого, тільки болить. Мовляла, ґазда. Це все твоє, ґаздо, ті білі стіни, двір, усе; який ти пан, цілу світлицю маєш для себе, сам розвалишся на ліжку — сказано ґазда. Але чом не можу встати, чому голова така тупа — це мабуть та горівка, деревляного спирту налив мені рудий жид, та чиж не йшов я сюди з коршми, немов би танцював? Отже так, у світлиці. Це Поляна хоче вшанувати ґазду, як гість буде спати. Нечувана втома падає на Гордубала. Авжеж, вона хоче, щоб я відпочив з дороги, щоб спокійно вилежався; таж ані встати не можу, ноги як з росолу. А місяць вже заліз за стріху.

„Вибила одинацята го-ди-на, хвали кожен дух Господа!" Це виголошує нічний сторож — в Америці не виголошується, дивна та Америка. Хай мене тут не бачить, ганьба булаб, лякається Гордубал і тихо, як злодій крадеться до хати. Скидає піджак і чує слабенький віддих — слава Богу, Поляна тільки жартувала й спить тут; який же я дурень, а я чекаю, як пень, на дворі! Юрай тихо, тихо крадеться до ліжка й мацає: це волосся, це тоненькі рученята — Гафійка. Дитина зідхнула й зарила личко в подушки. Авжеж, Гафійка. Юрай тихо сідає на край ліжка, прикриває дитині ніжки; ах, Боже, як маю лягти? ще дитина збудиться. Це мабуть Поляна хотіла, щоб дитина звикла до батька. Отже так, дитина й батько в світлиці, а вона на горищі.

Щось заворушилось у Юраєві й — ну, не дає й не дає спокою. Сказала: йду спати на горище. А може сказала це навмисне: ти дурний, можеш прийти за мною, знаєш, де сплю: йду на горище спати. На горищі нема Гафійки. Гордубал стоїть у пітьмі, як стовп, і серце йому колотиться. Поляна горда, не скаже: тут мене маєш; сам мусиш за нею, як за дівчиною поночі будеш мацати, а вона засміється, ах Юро, дурний ти, вісім літ на тебе чекаю.

Тихо, тихо лізе Юрай на горище. Ах, яка темрява, Поляно! Де ти? чую, як тобі серце колотиться. „Поляно, Поляно", шепче Гордубал і мацає в пітьмі. „Іди, йди геть", застогнало, зайойкало з тої пітьми, „не хочу тебе! Прошу тебе, прошу тебе, Юраю, прошу тебе"...

„Я нічого, Поляно", бурчить Юрай страшенно збентежений. „Я лише... спитати, чи добре тут спиш"...

„Прошу тебе, йди геть, іди", стогне перелякано з пітьми.

„Хотів тобі лише сказати", загикується Гордубал, „...все залишиться, серденько, як хочеш... можемо й землі в долині прикупити".

„Іди, йди геть", кричить Поляна без тями, і Юрай не знає, як дістався додолу, так начеб стрімголов упав до прірви. Та де пак, не впав, сидить на останнім східці й падає до прірви. Господи, так глибоко, так глибоко падати! А хто тут гикає? Це ти, це ти. Я не гикаю, я тільки намагаюсь дихати й не можу за те, що так коле, і знов, і знов! Ну, тільки не гикай, ти вдома, ти ґазда...

(Далі буде).

• З ДНЯ •

ПОДІЛИ ПОЛЬЩІ.

У звязку з війною між Німеччиною і Польщею ріжні американські часописи подають історію Польщі, чи точніше її поділи.

Дітройтський коментар Кілзі в „Дітройт Нюз" з 24. серпня пише:

Поголоски, що події в Европі розвиваються в напрямку поділу Польщі, в якім Німеччина взялаб ті краї, які вона мала перед версайським договором, а Росія взялаб те, що захотілаб, викликали зацікавлення в історичних поділах з 18 віку, які змели Польщу з лиця землі. Нині, так видиться, Гітлер є в позиції грати ролю Фридриха Великого, а Сталін, коли цього бажає, цариці Катерини. Зате нема нікого в ролі Марії Тереси з Австрії, хіба коли хто хоче брати під увагу жадання Словаччини дістати кусок із теперішньої Польщі".

ЩО СКАЗАВ ПОЛЬСЬКИЙ КОРОЛЬ ПРО ПОЛЬЩУ.

Той сам коментатор наводить за Карлем слова польського короля Казимира, якому осточортіла була сваволя польських шляхтичів, що кожний раз у соймі спинювали всяке розумне законодавство словом „не позвалям", і він рішився сам уступити та виїхати на еміґрацію до Франції. Було це в 1667 р. Той Казимир сказав:

„Вельможні польські панове! Ви є світлою републикою і маєте „не позвалям" і дивні способи ведення справ та поведінки з королем і з іншими. Ми часто боролися разом, разом були побиті нашими ворогами і нами самими; та нарешті я маю того всього досить. Я удаюсь до Парижу, в ціли релігійних і літературних студій, до товариства Нінон дель Енкльо".

ГРІЗНЕ ПРОРОЦТВО.

А далі цей польсьий король висказав таке грізне для Польщі пророцтво:

„Я хотів би сказати, ще заки відійду, що, судячи по всіх записках, старих і сучасних, судячи по волі Всемогучого Бога на тім світі, дотепер такого не бувало і я не думаю, що колинебудь буде, щоб якенебудь людське товариство держалось разом на таких умовах. Повірте мені, польські панове, без вищого над собою хіба Той, що на небі — коли ваша славна република буде далі заряджуватись у такий спосіб, не вийде з цього добра, тільки зло. День такий прийде, і можливо той день уже недалеко, що та славна република буде розірвана на дрібні кавалки; нею напхають собі кишені зависні сусіди, Бранденбурґ, Московія, Австрія, і вона буде зведена до зера та зникне з лиця землі".

ЦЕ СТАЛОСЬ.

Ці пророчі солва польського короля сповнились щойно сто літ пізніше. А всетаки сповнились Бо поляки знасилювали всі елементарні закони, на котрих побудована всяка суспільна орґанізація. Перший розділ Польщі наступив у 1772 р. Того року Австрія, Прусія і Росія, чи Московія, як вона була тоді знана, порозумівшись між собою, рішили обтяти Польщу з її територій і прилучити їх до себе. Щоб якось 'споводно леґалізувати цей поділ, згадані держави рішили перекупити цілий польський сойм. Вони так і зробили і сам польський сойм затвердив цей поділ. Літом згаданого року німецькі війська заняли 13,000 квадратових миль, австрійські 27,000, а російські 27,000. У 1793 наступив другий подібний поділ, а в 1795—6 третій і останній. Польща зникла з лиця землі...

НИНІ ГРОЗИТЬ ЇЙ ТЕ САМЕ.

Польща станула нині перед повторенням історії. І як воно дивно, а причини того нещастя знов ті самі, що були кілька віків тому: в Польщі повне безладдя; писаного закону ніхто не шанує; зарозумілість і меґальоманія польської провідної верстви; непошанування до тих людей, що щось творять; гнет національних меншин, які, з черги підкопують польську силу з середини; хороблива впертість там, де треба йти на уступки.

Поляки в ту тяжку для себе хвилю не лише що не пішли українцям на ніякі уступки, але загострили свій режім так, як ще ніколи передтим. Вони видно судять нас по собі і думають, що українці наберуть пошани до „твердої руки" і, залякавшись, не будуть виступати проти Польщі.

Та помиляються вони. Українці це такий нарід, якого легко прихилити, а навіть обдурити, ласкою. Зате на жорстокість він відповість жорстокістю. А нинішня війна, це тотальна війна. Значить, ціле населення буде брати в ньому участь. А опір, хочби пасивний, якоїсь частини (в нашому випадку вісьмох міліонів людей), матиме поганий вплив на цілість.

Українці не бажають і не бажали нікому зла. Вони хочуть свого. Колиж Польщу стріне нещастя, хай не винять українців, а самі себе. Це вони впродовж 20 останніх літ постійно копали гріб під собою.

Степан Мусійчук.

НАМ ТРЕБА ЄДНАННЯ, БО ГРІЗНИЙ ЧАС

На овиді неба заноситься буря,
Стягаються хмари із усіх сторін;
Вже вдарив на вежі на трівогу дзвін,
Вітри по вулицях порохами курять,
А здалека чути вже у хмарах грім.

Усі господарі працюють завзято,
Виходять у поле усі, що живі,
Ввихаються навіть і діти малі,
Щоби на поталу жнив своїх не дати,
Щоб охоронити всі плоди свої.

Забулися свари й домашнії спори,
Простив батько дітям і братові брат;
До спільної праці станув з сватом сват
І кожний пильнує рідної комори,
Батьківщину свою рятує від втрат.

Одна лиш вдовиця в поле не виходить,
Понуро і сумно на небо глядить.
Чиж вона не чує, як грім вже гремить,
Не чує, як дзвін бе, трівожно заводить?
Не бачить, як хмара чорна вже летить?

Чомуж не скликає вона свої діти?
Чому не збирає увесь близький рід,
Доки люта буря не обійме світ.
Чиж вона не знає, що зле тому в світі,
Хто не зберігає свій скарб, землі плід?

Ой, знає, відає, та серденько кревсь.
Сини розсварені у лайках живуть,
Самі себе тільки нищать і жеруть,
А поле й майно все чужий загортає,
Сусіди лихії добро-хліб крадуть.

Ой, бачить вдовиця, як хмара з громами
Вже суме, гуркоче над самим селом
І кличе до праці дітей всіх разом,
А діти на себе стають з пястуками,
Сваряться і бються, сусідам на глум.

Ой, плаче і в сльозах просить дітей мати:
„Помиріться, діти, сварню залишіть!
Батьки вам лишили старий заповіт:
Не нести роздорів до власної хати,
Бо в сварах вас горе і неволя зїсть.

„За всіх вас дідівська свята кров пролита...
Дивіться: за всіх вас тисячі могил!
Не тратьте в незгоді енергії й сил!
Всі сили вам треба до праці зужити,
Щоб була в нас хата, любов, Бог і мир!

„Вже досить сил своїх дали ми на свари!
Вже досить нас ворог віки всі бив й жер!
Зеднаймо всі сили у одно тепер,
Щоб бурі і громи з землі нас не змели,
Щоб рід наш великий в світі не умер!"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

„Союзовий День".

Як було заповіджено, „Союзовий День" в Дітройті відбувся 27. серпня в городі Бродвей. Погода була причуд гарна. Всі відділи У. Н. Союзу з Дітройту й околиці, а саме 20, 75, 94, 141, 143. 175, 183, 203, 292 і 341, взяли активну участь. Людей було коло 3,000.

Були також гості околичних місцевостей, як з Росфорд, Толідо, Відзор, Дірборн і т. д. Одна фамілія була аж з Ню Йорку. Всі весело бавилися та розмовляли про політичні справи, себто про положення в Европі й на рідних землях.

Молодь бавилася мячиками, а інша танцювала при добрній музиці. Був це правдивий пікнік.

Програму відкрив п. М. Головчак, предсідник Комітету, і передав дальше ведення д-рові Кібзеєві, заступникові предсідника головної контрольної комісії У. Н. Союзу. Д-р Кібзей представив цілі і вагу таких манiфестацій як „Союзовий День", розказав про добро яким є У. Н. Союз для членів, а вкінці підкреслив те, що кожний українець повинен бути 100% Союзовцем і належати до Союзу з жінкою і дітьми.

Наступний бесідник, о. С. Побуцький, парох церкви св. Івана Хрестителя в Дітройті та член У. Н. Союзу, говорив про добро орґанізації та потребу згоди.

Дальшими бесідниками були: адвокат О. Чарновський, головний радний У. Н. Союзу п. В. Дідик, д-р Яців з Віндзор, п. Дуда з Канади, п. Саварин з Ню Йорку та п. М. Шустакевич — від української радіо-години, п. В. Чмир і ще кілька. Всі бесідники підносили потребу попертя У. Н. Союзу і вагу орґанізації та накликували загал до згоди і поступу.

По бесідниках ще довго присутні дискусували про те, щоб ще раз зійтися на торжество 45-літнього ювилею У. Н. Союзу дня 1. жовтня в Укр. Нар. Домі. Всі приобіцяли прийти, щоб разом відсвяткувати те свято та почути промови п. Мурашка, нашого головного предсідника.

Союзовець.

НА РІЖНІ ТЕМИ

„УПАДОК РОСІЙСЬКОЇ МОНАРХІЇ".

Під таким заголовком написав англійський історик Бернард Перз, що довгі роки був професором російської мови, літератури й історії в англійських университетах, преціказу книжку про кінець царської династії Романових, котрий він називає найбожевільнішу й найвеличавішу траґедію століття.

Найбільше цікавою думкою в цій книжці є переставлення причини й наслідку. Досі загально приймалося, що царат упав через революцію. Перз доказує, що революція вибухла внаслідок упадку царату. Іншими словами, причина революції була не на долах, не серед мас, а на верху, серед реакційної царської верхівки. Ця верхівка була найбільшим розсадником революції.

Англійці мають добру пригадку: не клади воза поперед коней, але коні перед віз. Правда, історія не багато нагадує на віз, але всетаки, як вона має чогось нас навчити, то й в історії не треба класти того, що є наслідком наперед, а того, що є причиною, наостанку. Хто так дивиться на історію, той звісно бачить усе наче в кривім дзеркалі.

ЛЕГКО СКАЗАТИ.

Міг би хтось сказати, що таке, як проф. Перз зробив, міг би зробити кожний з кожною справою, просто без застанови.

Проф. Перз прийшов до свого цікавого переконання на основі довгих розслідів. Він мав листи останнього царя й цариці, рапорти розслідної комісії тимчасового уряду, мемуари царських міністрів ґенералів і ріжних інших високих урядників. Він був у Росії кілька разів. Він знав особисто багато дієвих осіб з тої найбожевільнішої й найвеличавішої траґедії століття. На такій основі він виробив собі на неї інший погляд від загально принятого.

Скільки роботи йде в таку працю, показує, наприклад, історія недавно виданої праці американця Вардиса Фишера про мормонів, відому американську секту многоженців. Хоча це нібито повість, отже автор не зовсім зобовязаний держатися писати правду, цілу правду й саму лише правду, він потратив на розсліди для неї 12 літ.

„РЕВОЛЮЦІЯ НІҐІЛІЗМУ".

Під таким заголовком вийшла в анґлійськім перекладі написана первісно по німецьки книжка бувшого президента сенату Данціґу, Германа Равшнінґа. Книжка говорить про націстичний рух і теж вивертає загально про нього приняті поняття.

Вже самий заголовок книжки дає читачеві догадуватися, що автор добачує в націзмі. Ніґілізмом називалася струя в московській політичній і громадянській думці, котра не приймала ніякої вищої поваги в ніякій справі. Щось таке закидує Герман Равшнінґ націстам узагалі, а Гітлерові спеціяльно. Мовляв, вони не приймають ніякого авторитету у відносинах між державами й кожного дня можуть поламати те, що вони попереднього дня признали.

Таке говорить про націзм людина, що сама була колись визначним діячем руху.

„ХОРИЙ НАРІД".

Герман Равшнінґ каже, що він приступив до націстичного руху, бо вважав його молодим, енерґійним і революційним. Переонавшися, що так воно не є, він від нього відступив.

Звісно, це він каже на своє особисте оправдання. Та це ще не вияснює, чому саме Німеччина приняла цей рух.

Равшнінґ представляє теперішню Німеччину як нарід, вибитий з нормального життя, ослаблений, серед якого події й відповідна пропаґанда знищили почуття й слушности, котрий стратив спокій, покладання на себе самого, котрий утратив відвагу, елястичність, а котрий розбурхали до гістерії. Словом, хорий народ.

КОРОЛЬ ВІДВІДУЄ МІНІСТРА.

Анґлійський король Юрій витається з премієром анґлійського кабінету міністрів, Чеймберлином, підчас відвідин короля в міністерстві 10 Давнинґ Стріт у Лондоні. Король був на нарадах у справі мобілізації анґлійської армії й фльоти.

ВІД КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ДО КАРПАТЕНЛЯНДУ.

Під таким заголовком переповідає львівський „Новий Час" провідні думки статті Роберта Новака, відомого націстичного публіциста, в націстичнім місячнику „Цайтшріфт фір Ґеополітік", теж під таким заголовком.

Як показує заголовок, автор хоче представити хід подій, що зробив з Карпатської України край у Карпатах, себто провінцію Мадярщини. Автор статті в „Новім Часі" мабуть сподівався знайти в статті якесь виправдання Німеччини та обвинувачення Мадярщини, як це досить загально приймається. Замісць цього п. Новак виказує, що в справі Карпатської України ніщо не сталося проти волі Німеччини. Навпаки, сталося все так, як цього бажала Німеччина.

Націстичний публіцист навіть уважає за природне, що Мадярщина, занявши Карпатську Україну, обіцяла автономію „для рутенів".

Чи не нагадує це на Равшнінґа?

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРУКЛИН, Н. Й. Квартальні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького під покр. Пресв. Тройці, від. 158., відбудуться в пятницю, 8. вересня, в год. 8. вечором, в сали Укр. Нац. Дому, 216-18 Ґренд Ст. Проситься членів конче прибути, бо маємо багато важних справ, котрі мусять бути вирішені. Довгуючі члени мусять вирівняти свої залеґлости, бо в противнім разі наразяться на неприємсти. Не явившийся член підлягає карі після статута. — П. Дубовецький, предс.; І. Паґут, кас.; М. Баглай, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Мітинґ Тов. Запорозька Січ, від. 75., відбудеться в неділю, 10. вересня, в 1. годині пополудні, в У. Н. Домі при Мартин ул. Проситься членів конечно прийти на цей мітинґ тому, що є дуже важні справи до полагодження. Напоминається довгуючих членів, щоби старались платити, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. Проситься тих родичів, що мають жінки і діти, які ще не є у рядах У. Н. Союзу, вписати їх на тім мітинґу. — В. Тарас, секр.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

БОСТОН, МАСС.

Збільшуймо ряди У. Н. Союзу.

Союзові Свята приймаються вже по всіх місцевостях, де в наші люди і де є відділи нашого Союзу. Це гарне явище, бо в той спосіб ті, що ще не вступили до Союзу, мають нагоду запізнатись ближче з нашою орґанізацією.

Думаю, що збільшення рядів У. Н. Союзу буде найкращою відповіддю для наших радикалів, які нічого іншого не знають робити, тільки критикувати інших. Широкий загал інших наших запомогових орґанізацій, зокрема У. Р. Союз, бажає злуки з У. Н. Союзом, не оглядаючись на викрути тих, що до тої злуки не допускають. Вони ту злуку тихцем підготовляють.

Такі Союзові Свята, які тепер ми всюди влаштовуємо, дають дуже добру нагоду членству інших орґанізацій запізнатися з нами, союзовцями, і наочно переконатись про наші думки і про нашу роботу.

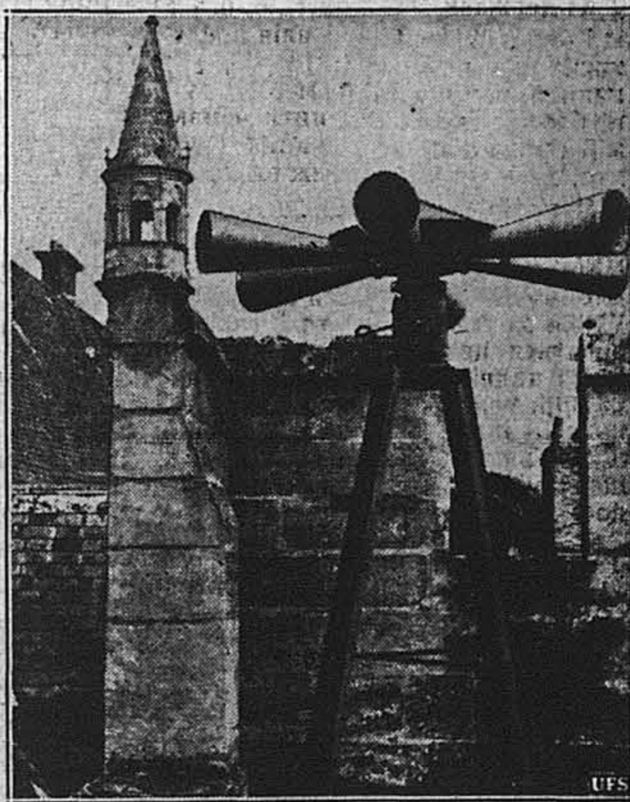
Таке чергове свято має відбутись у західній частині нашого стейту, в Савт Дірфілд, Масс. Там існує кілька наших відділів і вони те свято підготовляють на 10 вересня ц. р. Всі інші відділи, з Пітсфілд, Голйок, Емгерст, Лудлов і т. д., повинні взяти в тому святі масову участь. Також вони повинні постаратися, щоби прибули й такі, що ще до У. Н. Союзу не належать. Союз, як добрий батько, прийме нас усіх до себе, навчить, як жити в згоді і як спільно працювати для великої української ідеї.

Н. Давискиба,
гол. радний У. Н. С.

Наші діти.

— Чи цей пан, що має женитися із твоєю сестрою, багатий?

Ромчик: Думаю, що ні. За кожним разом, коли матуся говорить про весілля, батько зідхає: „Бідний хлопець".

ВОЄННІ ТРУБИ.

У багатьох французьких містах і селах виставлені такі сирени, що мають остерігати населення про наближаючіся рейди німецьких літаків.

Степан Шащді.

МОЄ СЕЛО

Ви, що не народилися в місті, зовсім не знаєте, що це значить: іти додому.

Ви будете сміятися, коли скажу вам, що я мало не заплакав, як кріз автобусове вікно побачив горбок із вузькою стежиною і високим дубом. Під тим дубом я так часто сидів. Я найрадніше заплакав би, колиб інші подорожні так голосно не говорили були про ріжні торговельні справи.

Я попросив шофера, щоб спинив автобус коло ваиниярки. Відси мав я яких десять кроків до дороги, що вела до мого села. Кажу „моє" село, та воно вже не моє. В тій хаті, де народився я і також мій батько, живуть чужі люди, нема в селі ні клаптика поля, що булоб моє, а таки це моє село. Я йду додому, коли ступаю на дорогу, що веде до села.

Пригадую собі все і все памятаю, як то було того ранку на провесні — поруч мене дріботить маленька дитина, що тут на межі лану пшениці зривала красненькі цвіти вики, приглядалася придорожнім хрестам; що там коло груші знаходила хрущікоровиці, а в неділю стояла на горбку, ждала на батька, що він додому корову на посторонку, бо не було купця для неї. Всеж таки батько приносив щось для дитини з ярмарку, ляльку загорнену в синій папір або осла, що вмів кивати головою. Як то приємно було так чекати!

Тоді весна тревала десять літ, а літо навіть навіть двацять, таке було довге, що ніколи не хотіло скінчитися. Житній хліб, якого мама відразу пекла чотири бохонці, які потім клала в кімнаті на долівці, щоб не черствіли — Боже, як дуже смакував той хліб! А черещні які були в нашому саді, таких ніде не можна було купити, ні в крамницях, ні на базарі; такого одягу як мій бронзовий, не мав ніхто.

Я хотів би сказати до тієї дитини, що йде поруч мене: Дай спокій, не кажи мені ніяких давніх імен, не пригадуй мені забав і казок, що їх оповідала тітка, пусти також мою руку, бо бачиш, ти береш мене за когось іншого, моє волосся вже сиве, я ношу шеврокі черевики і курю добрі папіроски. Вір мені, ти береш мене за когось іншого...

Та ти не випускаєш моєї руки, дріботиш босо поруч мене і показуєш вербу, у дуплі якої загніздилася була раз синиця, пять маленьких пташенят пищало у гніздечку.

Так, я знаю також, із верби на весну можна було майструвати дудки та сопілки, а з пруття плести гойдалку. Пригадую ще собі, як Марійка Петій впала з гойдалки, уста закрівавилась, а інша дівчина, Настунька, сказала, що коли вона не перестане плакати, то уста навсе залишаться їй перекривлені, а лице буде віспувате, як Теклі Верес...

Потім зустрів я на дорозі, що веде до міста, якогось чоловіка. Той чоловік став приглядатися до мене, вийняв скоро люльку з зубів і сказав:

— Чи то ви... чи то ти?

— Це я, Мартине.

Бачу його, як він дитиною стоїть поруч мене, в руці держить ножик, яким він із калинового дерева витинав коники, хрести і маленькі кріселка — як гарно вмів він це робити!

— Йду до шпиталю — сказав Мартин. Чути, як він тяжко віддихає. Плює вже кілька літ кровю, а його жінка померла в осени. — „Так, так, чоловік старіється, поволеньки йде до гробу" — каже він і подає мені свою гарячу руку. Де то ділися ті вирізані з калинового дерева коники та хрести?

Йду далі, тут праворуч є цвинтар. Колиб я поступив на цвинктар, віднайшов би всі відомі гроби, камяний хрест Василя Божика, гріб Івана Ригача, якого вбив хтось крізь вікно, і гріб Колоса, якого засипало при копанні глини. На вишнях на цвинтарі червоніються вже гарні овочі — як то ми смачно їх тоді заїдали! Та тепер я їх не можу їсти, стою лише і дивлюся.

Пригадується мені одна пригода. Я був тоді перший рік у міській школі і прийшов на Різдво додому. На стації не ждав на мене ніхто, тому то я того зимового вечора пустився сам додому. Треба було йти цілу годину. Я чалапав розмоклим снігом, спішився, бо смеркалось і думав лище, коби то я мав бодай цвинтар поза собою, бо цвинтаря я все боявся. Я вперше мав на собі плащ із футряним ковніром, гарний міський плащ. Як я дійшов до цвинтаря і хотів перейти попри нього великими кроками, станув нараз передомною батько. Кликнув мене по імені, нахилився до мене, я розплакався. Мені було стидно, що я плачу, бо я вважав себе вже великим хлопцем. І я таки не знаю, чому я тоді мусів плакати так ревно. Батько розповів, що один кінь захорував, тому він вийшов пішки напроти мене. Ми проходили попри цвинтар, а батько разураз схилявся до мене, начеб хотів переконатися, чи цей хлопець із футряним ковніром це справді його син. Тепер я вже не боявся, коли я був із батьком, я ніколи не боявся...

Кущі лозини на цвинтарі за той час виросли багато, а берберис повирубували. Кидаю оком по полях, у долину. Там моє село. Коло криниці стоїть віз, із комина кузні димиться — гляньте лище на цей малий дах із дахівки, посеред інших дахів, то була наша хата, там народився мій батько, а також я... Тепер там живуть чужі люди, навіть не хочеться вірити в це, коли туди дивлюся. Із замкненими очима міг би я перейти ввесь ґанок, потрапив би до кожної кімнати і так попри стіну зайшов би аж до образу Матери Божої; там у кімнаті стоять чотири бохонці хліба, а там далі в куті стоять батькові чоботи, в яких він ходить лише у свято... Я знав кожний цвях удома, скрипіт кожних дверей, шпари у стінах і щілини в деревляних стінах ґанку. Нема ні одного дому у світі, який я знав би так добре.

Авсеж я знаю, що не ввійду туди в середину.

— Лиш до воріт — просить дитинка поруч мене, та не знаходимо вже старих, різьблених воріт.

Стоїмо хвилину перед парканом, великий горіх киває до нас почерез бляшаний дах. Потім ідемо далі порошистою дорогою.

— Вже здався би дощ— каже якийсь чоловік до другого. Дивлюся на них, та не знаю ні одного з них.

Жінка-вчителька.

— Як тобі живеться з цею вчителькою, що ти з нею оженився?

— Біда, брате! Скільки разів лише мене нема вдома, вона завжди хоче, щоб я оправдував години та приносив посвідку від батьків.

Подвійне терпіння.

— Моя жінка страшенно терпить...

— А що їй бракує?

— Хворіє бідненька на сильне запалення горла і не може про те нікому оповісти.

С. М.

СИВІ ВОЛОСКИ.

Сиві волоски,
Як в небі зірки
Сріблом мерехтять;
Ви повні надій
І минулих мрій,
Що в серденьку сплять.

Сиві волоски,
Як в осінь квітки:
Легенькі, ніжні.
В вас много думок
Й минулих згадок
О любій весні.

Сиві волоски,
Як павутинки
Звинуті в клубок;
Тихесенькі ви,
Як дивнії сни
Чарівних казок.

Сиві волоски,
Небесні нитки,
Вас ангел напряв
Й Господню любов
Він в вас уливав,
Чаром змалював.

Сиві волоски,
Веселки стяжки,
Жіноча красо;
Любови сни сніть,
Головку красіть
І очі й чоло.

Сиві волоски,
Шепчіть казочки
Й тихі пісеньки;
Позичте в зірок
Небесних красок
Й красуйтесь, блестіть,
З Богом говоріть,
Сиві волоски!

Дрібне оголошення.

Хто мені докаже, що мармоляда, що її виробляю, є шкідлива для здоровля, отримає 10 кільоґрамів мармоляди даром. Промисловець.

Злюща жінка.

— Чому ваша жінка така зла сьогодні?

— Зпочатку злостилася на сусідку, опісля злостилася на мене, що я не злостився також на сусідку, згодом злостилася сама на себе, що злостилася тому, що я не злостився на сусідку.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

В четвер, 17. серпня 1939. помер у Бінгемптон, Н. Й., член Тов. Запорозька Січ, від. 21. У. Н. Союзу,

СТЕФАН СОСНИЦЬКИЙ.

Похорон відбувся при участи членів та великого числа українців. Тлінні останки відпроваджено до української церкви в Дзонсон Сіті, Н. Й., а з церкви на місце вічного спочинку.

Покійний прожив всього 42 роки. Родився в селі Улюч, повіт Березів, Західня Україна. Був самотний; полишив у краю братів і сестру.

Смерть забрала нам щирого і вірного Союзовця і доброго сина української нації.

Нехай вільна земля Вашингтона буде Йому пером!

Уряд Товариства, від. 21.

Стаття.

Коли ще Кнут Гамсун утримувався із гонорарів за статті, що їх поміщував в однім щоденнику, приніс раз одну статтю до редакції.

— Стаття добра, — заявив редактор, прочитавши рукопис, але ви пищете замало популярно. Мусите ви цю статтю ще раз переписати, але так, щоб кожний дурень міг її зрозуміти.

— А що ви не зрозуміли? — запитався Гамсун.

—o—

З жидівського гумору.

Моріц, що чувати? Що ти тепер робиш?

— Що маю робити? Щоденно рано в семій годині дзвоню, лежачи в ліжку, на покоївку.

— Що?... В таких трудних часах маєш іще покоївку?

— Покоївки вже не маю, але дзвінок ще остався.

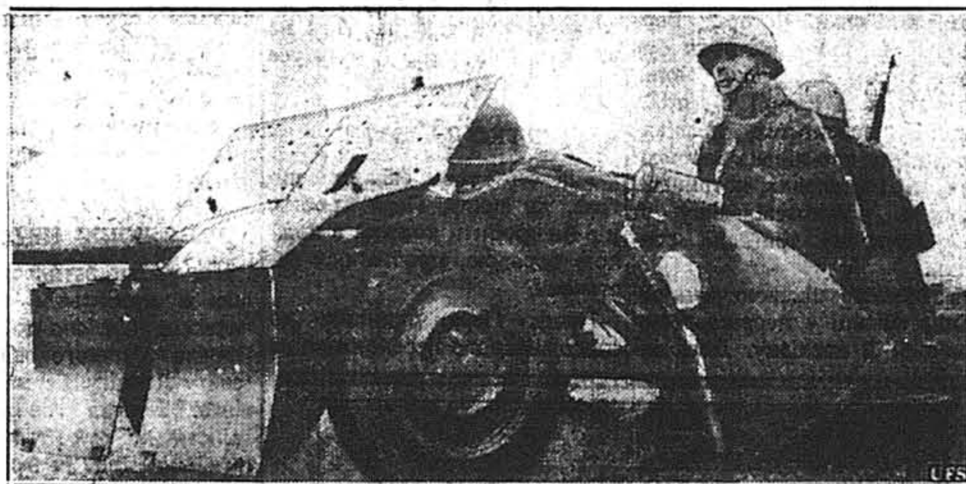
—o—

Кіт винен.

— Моріц! Не тягни кота за хвіст!

— Хто тягне, тати? Я тягну? Він тягне! Я лише тримаюся.

Жарти

ПОЛЬСЬКА АРТИЛЄРІЯ НА МАНЕВРАХ.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(72)

В цю хвилину, коли Тарзан пильно вдивлявся в середину кімнати, відкрились двері і в порозі показалась постава крепкої жінки, що подобала трохи на чоловіка. Її обличчя, хоч було дуже погане, відбивало велику рішучість і незгнуту волю. В кімнаті затихло. Король збентеживсь і поглядом очей шукав ради в інших.

Та по хвилині збентеження король прибрав веселу міну і заговорив: „А, то ти? Ходи сюди, моя найдорожча Менофро! Будемо разом веселитись!" Королева підійшла до стола і зупинилась. Хвилину вона дивилась довкруги, а далі заговорила: „Веселитись? А то з якої нагоди?" Король збентеживсь і забелькотав:

„А вжеж, чого ми веселимось?" Він ідіотичним поглядом поводив по приявних і шукав відповіди. А насуплена королева прошивала його своїм зором. „Не удавай дурака, Форос!" заговорила вона грубим голосом. „Я знаю все. В мене вуха дуже добрі. Ти післав по ту дівчину, що її недавно схопили з двома білими людьми".

Тепер король цілком збентежився. Але королева не дала йому прийти до слова. Вона продовжала: „Не журись, ти її дістанеш, наскільки з тебе щонебудь ще залишиться. Дістанеш її, любий. Але дістанеш не цілу, нараз, тільки по кавалках. Я пішлю тобі її". Тарзан це чув і тепер був певний, що це мова про Ґонфалю.